

Leen ons om te lenen

Rudolf de Korte werd in Nederland bekend als minister van Economische Zaken en vice-premier in het kabinet Lubbers II. Sinds een aantal jaren is hij, als vice-president van de Europese Investeringsbank (EIB) in Luxemburg, aanzienlijk minder in beeld. Inderdaad is de bank, met een balanstelling in de orde van grootte van Rabobank en ING Bank, in Nederland een relatief onbekende. Maar als het aan De Korte ligt zal dat spoedig veranderen: 'Ik wil graag de EIB in Nederland meer bekend maken, want hier zitten veel grote institutionele beleggers en wij weten wel raad met dat geld in andere delen van de wereld.'

Het zal weinigen bekend zijn dat u gepromoveerd bent en slechts een enkeling zal weten waarin.

Ik heb in Leiden exacte wetenschappen, wis- en natuurkunde, gestudeerd en ik ben in 1964 gepromoveerd op een wiskundige beschrijving van chemische reacties. Ik moet zeggen dat als ik erop terugkijk, ik het allemaal niet zo erg meer kan begrijpen wat ik toen op papier zette. Ik heb de wetenschap dus maar korte tijd gediend.

U bent hele andere wegen gaan bewandelen. Hoe is dat zo gelopen?

Na mijn promotie ben ik bij Shell in Londen gaan werken en daar kon ik mijn baas ervan overtuigen dat een halfjaar business school voor beide partijen zijn vruchten zou kunnen gaan afwerpen. Het was ook voor Shell nog een beetje een experiment. Marketing en management waren de hoofdvakgebieden. Het was in die tijd niet vanzelfsprekend dat je naar een business school ging.

U hebt voor Shell ook in Oost-Afrika gezeten. Daar bent u Bolkestein tegengekomen?

Nee, die werkte in een ander deel van Afrika. Ik kende Bolkestein overigens wel uit mijn studententijd, hoewel niet zo goed, want hij kwam uit Amsterdam en is een jaar of drie ouder dan ik ben.

Waar stond uw ouderlijk huis?

Wij woonden in Den Haag. Mijn vader werkte bij Shell. Ik ben een 'middengoeper', zeg ik altijd.

Ik vraag u naar Bolkestein omdat dit voorjaar in de krant stond dat Prodi aan u gevraagd zou hebben wat voor vent die Bolkestein nou eigenlijk is. Wat was eigenlijk uw antwoord?

Ik heb hem toen de achtergronden toegelicht en de betekenis van Frits, en ook zijn kritische geest. Dat gaf voldoende uitleg. Hij was zelf niet zo erg verontwaardigd had ik de indruk, maar het is in de pers nogal wat aangedikt. En het heeft de betrekkingen tussen Nederland en Italië uiteindelijk niet geschaad, is mij ook bepaald verzekerd. Het is dus grappig om te zien dat Nederlandse politici als Frits Bolkestein en Gerrit Zalm bekendheid genoten in Italië. Dat komt anders nooit voor, dat is toch mooi meegenomen.

'Ik ben een middengoeper, zeg ik altijd'

Hoe bedoelt u?

Ik ken vanuit het zakenleven Italianen als handelspartners. Mijn ervaring met hen vanuit mijn werk in Luxemburg is eveneens uitstekend. Het gaat mijns inziens meestal heel goed tussen Nederlanders en Italianen. Zo heb ik goede verwachtingen van de samenwerking tussen de KLM en Alitalia.

Waarom hebt u, evenals veel andere politici, hele mooie carrièreperspectieven laten lopen om in Den Haag volksvertegenwoordiger te worden?

Dat zit denk ik in je persoon, dat je aan het algemeen belang wilt bijdragen. Dat zit er bij de meeste politici in, ja.

De Europese Investeringsbank in cijfers (mrd ecu)

Gesloten kredietovereenkomsten	1997	1993-1997
EU-landen	23	98
waarvan Italië	15,3%	17,9%
Spanje	11,8%	15,4%
Duitsland	15,3%	14,1%
Verenigd Koninkrijk	16,4%	13,1%
Frankrijk	11,9%	12,4%
Nederland	1,7%	2,3%
Niet-EU-landen	3	12
Totaal	26	110
Totaal bruto-beroep op de kapitaalmarkten ¹	23	
Aantal emissies	167	
Balanstotaal (31/12/1997)	157	
waarvan lopende obligatieleningen	109	
Geplaatst kapitaal ²	62	
waarvan Nederlands aandeel	4,9%	
Nettoresultaat	1,1	

¹ Waarvan 2,3% (0,5 mrd ecu of NLG 1,15 mrd) op de Nederlandse kapitaalmarkt.

² Per 1/1/1999 ecu 100 mrd.

Was u al lid van de JOVD?

Ik was lid van de liberale studenten en al heel jong lid van de VVD, in die tijd kozen de meeste studenten nog voor de PvdA.

In Lubbers I was u even minister van Binnenlandse Zaken, maar voor Lubbers II kreeg u Economische Zaken. Was dat aangemeten of kon u kiezen?

Ik had de keuze. Het was de tijd van de grote bezuinigingen en het was daarom verstandig dat je je als VVD-er stevig in de sociaal-economische driehoek ankerde. Met Gerrit Zalm als directeur algemeen economisch beleid op Economische Zaken kon ik daar veel van maken.

Zalm was zijn politieke 'jeugdzone' al voorbij?

Gerrit was nog geen lid van de VVD. Na de beëindiging van zijn lidmaatschap van de PvdA was hij zoekende. Dus ik hield hem voor: Gerrit, jouw ideeën zijn geheel conform die van de VVD, waarom zou je geen lid worden? Zo is het ook gegaan.

'Het politieke bedrijf is iets heel eervols'

Behalve de aanvaringen met Lubbers is er weinig dat uit uw EZ-tijd spontaan te binnen schiet. Wat speelde er naast de bezuinigingen?

Als u zegt 'aanvaringen met Lubbers', dan gold dat mijn toenmalige functie van vice-premier, niet die van minister van Economische Zaken. Dat u zich van deze periode niet zoveel herinnert, zal wel liggen aan het feit dat het al een tijdje geleden is. Inder tijd speelde de belastinghervorming-Oort en omzetting van de WIR in een verlaging van het VpB-tarief tot 35%; toch niet onbelangrijk! Verder is in mijn periode DSM geprivatiseerd en zijn bijvoorbeeld de innovatiecentra en de Electriciteitswet totstandgekomen.

Hoe moeilijk is het om minister te zijn geweest en dan terug te moeten naar de Kamer?

Dat heeft zeker zijn charmes, omdat je dan terugkomt aan de andere kant van de tafel en je een veel beter inzicht hebt in de zwakke plekken van de ministeries en het ministerschap. Ik predik ook, dat als je in het politieke bedrijf bent, de Kamer hoofdzaak is. Het is jammer dat mensen die bewindspersoon geweest zijn zeggen: ik heb daar geen zin in. Het politieke bedrijf is iets heel eervols en belangrijk voor de samenleving.

De Europese Investeringsbank heeft een president en zeven vice-presidenten. Heeft Nederland als een der grondvesters recht op een vice-presidentschap?

Nee, we hebben een roulatiesysteem. Wij rouleren in Benelux-verband. Er zijn ook andere roulatiesyste-

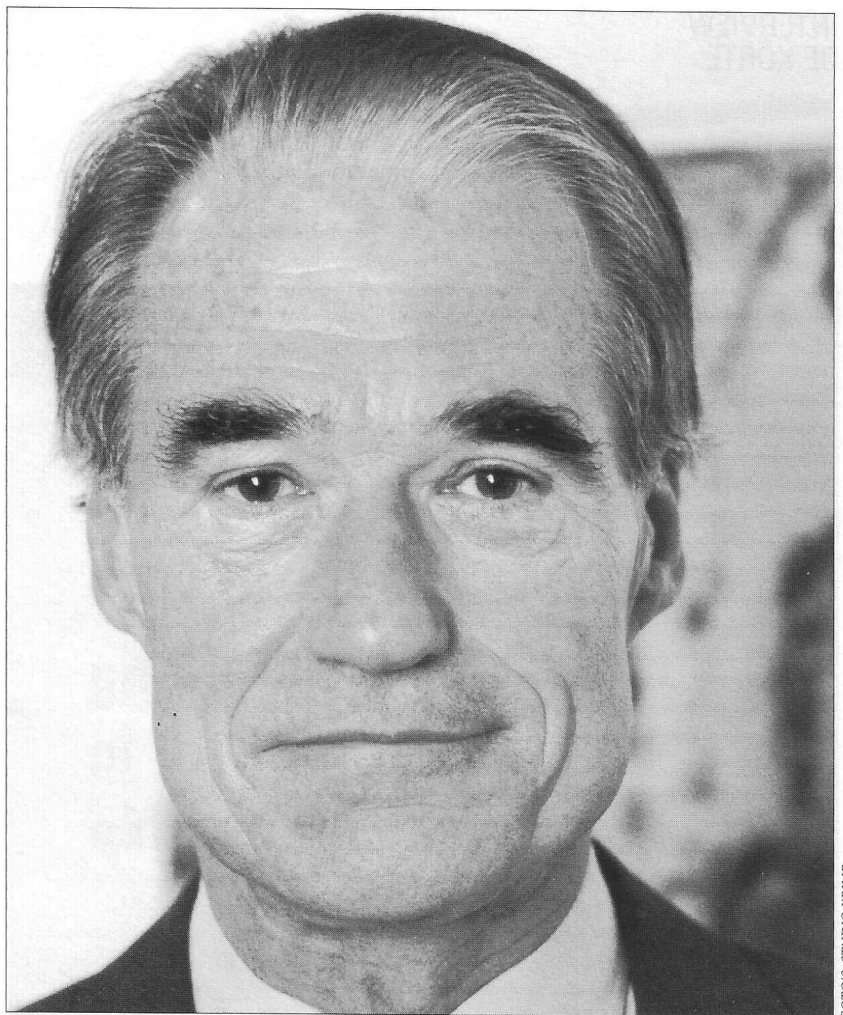


FOTO: STUDIO KRIMP

men, bijvoorbeeld Spanje en Portugal roteren en Oostenrijk, Finland en Zweden. Alleen de grootste aandeelhouders, Engeland, Duitsland, Frankrijk en Italië, hebben constant een president of vice-president.

Op een gegeven moment komt er weer een Nederlander in aanmerking. Hoe vindt dan de selectie hier plaats?

Dat moet u niet aan mij vragen! Dat was een kwestie van premier Kok en minister Zalm. Ik geloof dat de minister van Economische Zaken, de opvolger van mijn opvolger, daarmee ook te maken heeft gehad. In de sociaal-economische driehoek wordt bekeken wie er in aanmerking komt.

Het zal toch niet zo zijn dat het voor u als een volslagen verrassing kwam?

Ik ben ervoor benaderd op een moment dat ik dat niet verwachtte.

Door wie bent u benaderd?

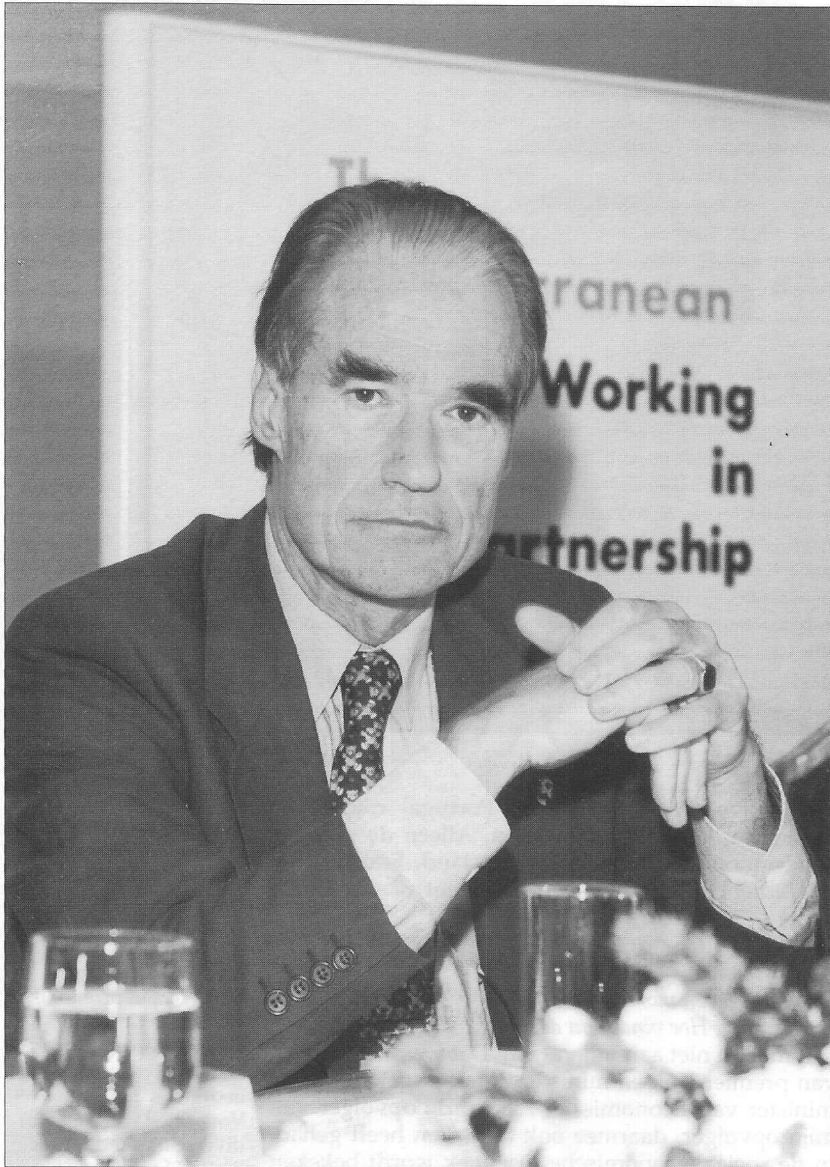
Ik ben benaderd door de minister van Financiën, Zalm dus, en vervolgens door Bolkestein.

En toen zei u: moet dat nou? Want die Haagse politiek is toch zo razend interessant?

Nou, ik heb er een tijdje over gedaan. Een sterke fractie is ook zeer relevant en ik was financieel woordvoerder. Dat heeft generalistische aspecten. Mijn tegenvoeter was Ad Melkert. Daar heb ik hele aardige debatten mee gehad. Ik heb veel achting voor Ad Melkert en ik ben blij dat hij naar de Kamer

Curriculum vitae

Rudolf de Korte (1936) studeerde na het gymnasium β exacte wetenschappen aan de Universiteit Leiden, alwaar hij in 1961 cum laude afstudeerde. Drie jaar later behaalde hij hier ook zijn doctorstitel. Na zijn promotie verliet De Korte de wetenschap en startte zijn carrière in het bedrijfsleven bij Shell. Voor Shell werkte hij in diverse marketingfuncties in Hongkong en Oost-Afrika. In 1969 maakte hij de overstap naar Unilever, alwaar hij in 1972 algemeen directeur werd van Unilever-Emery Ltd. In 1978 maakte De Korte namens de VVD zijn intrede in de landelijke politiek, waar hij achtereenvolgens lid van de Tweede Kamer, minister van Binnenlandse Zaken (1986), minister van Economische Zaken en vice-premier (1986-1989) en weer lid van de Tweede Kamer was. In juli 1995 verliet De Korte na 17 jaar het politieke toneel. Sindsdien is hij vice-president van de Europese Investeringsbank.



is teruggekeerd. Maar goed, ik ben me toen gaan verdiepen in de EIB, want grappig genoeg had ik als woordvoerder bij Financiën daar zelden over gesproken. Wel over het IMF, de Wereldbank en de Oost-Europa Bank, maar niet over de EIB. Later kwam ik erachter dat het een bank is met een bescheiden imago, die zijn zaakjes niettemin uitstekend op orde heeft. Het is een hele efficiënte en effectieve bank.

Kunt u dat illustreren?

Het is de grootste multilaterale inlener en uitlener ter wereld. Men doet dat met een relatief gering aantal mensen, een kleine duizend. Het is zelfs zo dat het uitleenvolume van alle multilaterale instellingen samen ongeveer even groot is als dat van de EIB. Dus de Wereldbank, de Oost-Europa Bank, de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank, de Afrikaanse Ontwikkelingsbank, de Aziatische Ontwik-

kelingsbank, zijn allemaal bij elkaar even groot als de EIB.

De balansstelling is in guldens zo tussen de 350 en de 400 miljard. De winst was vorig jaar bijna 2,5 miljard. In hoeverre is winst een doelstelling?

U moet dat niet winst noemen. Het is een bijdrage aan het voortbestaan van de instelling.

Er vindt nooit dividendbetaling plaats?

Nou, laat ik het zo uitleggen: nu toevallig dit jaar is een besluit gevallen waarbij het kapitaal van de bank wordt verhoogd van 62 miljard ecu naar 100 miljard. In dat kader is afgesproken dat de zogenoemde *pay in* van de lidstaten wordt verzorgd vanuit onze reserves. Daarmee komt die kapitaalsverhoging dus niet ten laste van de onderscheiden begrotingen.

Die huidige 62 miljard ecu betreft geplaatst kapitaal, gestort is slechts een kleine 5 miljard ecu.

Dat is om aan haar statutaire vereisten te voldoen; we mogen aan kredietverlening maar tweeëneenhalf keer het geplaatste kapitaal hebben. We zijn een aantrekkelijke debitrice hoor, want we varen onder garantie van de lidstaten en we vallen nooit om. De garanties en zekerheden met betrekking tot onze kredietportefeuille zijn zeer gedegen!

Het rendement op het eigen vermogen van circa 10% houdt niet echt over.

Dat klopt, dat is een logisch gevolg van onze tariefopbouw, die direct gekoppeld is aan onze inleenkosten. We financieren ons tegen scherpe inleentarieven en daar komt een marge van wat basispunten op voor de apparaatskosten. Aan risico-opslag behoeven wij niet te doen, omdat wij steeds adequate garanties eisen.

En brutowinst is nettowinst nietwaar, want er hoeft ook geen belasting te worden betaald.

Inderdaad, de EIB is binnen de Europese Unie niet belastingplichtig.

Dat 'bruto is netto', geldt dat ook voor de medewerkers?

Nee, dat is een veelvoorkomend misverstand. Dat komt omdat collectief loonbelasting wordt afgedragen over de salarissen. Dat tarief loopt overigens vrij snel op naar marginaal 45%. Dat is dus eindheffing.

Die ruim 900 medewerkers, zijn dat administratief ingestelden of commercieel?

Beide, maar zoals bij investeringsbanken gebruikelijk is, werken hier ook veel ingenieurs en bedrijfs-economen.

Wat was in 1958 de reden tot het oprichten van de EIB?

De bank is gegrond in het Verdrag van Rome. In feite ging het er vooral om Italië in het Europa van de zes te kunnen loodsen. Dat land had een geweldige infrastructurele achterstand maar kon onmogelijk tegen schappelijke tarieven aan lang geld komen. En met de EIB werd een vehikel geschapen om Italië te financieren.

'U moet dat niet winst noemen'

Zoiets geldt nu voor zwakkere landen als bijvoorbeeld Griekenland?

Precies, voor de zwakkere landen. Maar je ziet nu in de aanloop naar de euro dat de rentetarieven snel convergeren en dat zal de situatie iets veranderen. Wel blijft de EIB echter invloedrijk, een van de vier, vijf grootste spelers op de eurokapitaalmarkt en voorzien van een triple-A-notering. In zekere zin zijn we al druk bezig de eurokapitaalmarkt te maken. Door de zogeheten 'eurotoestroom'-emissies, waarbij obligaties in verschillende valuta's te zijner tijd omgezet worden in obligaties luidende in euro, hebben we een yieldcurve voor 5, 7, 10, 12, 20 en 30 jaar in de markt gezet.

Dat is ook een functie?

Ja, kapitaalmarktontwikkeling is iets wat bij ons hoort. We hebben destijds, eind jaren tachtig, in Portugal de kapitaalmarkt ontwikkeld, we doen dat in Griekenland en er ligt nog een schone taak in de diverse kandidaatlanden.

In Oost-Europa doen jullie nog meer dan de speciaal opgerichte Oost-Europa Bank.

Ja, wij zijn daar verder en groter. De Oost-Europa Bank is trouwens zijn horizon aan het verleggen naar over de Oeral. Daar hebben wij geen missie.

Maar u zit wel in Zuid-Oost-Azië en in Latijns Amerika. Wat is de legitimatie om buiten de Unie te opereren?

In de eerste plaats wil ik vermelden dat 90% van onze activiteiten plaatsvindt binnen de Unie en maar 10% daarbuiten. Dan is het zo dat er altijd een Unie-, destijds EEG-belang moet zijn. Het begon met de landen rond de Middellandse Zee, waterzuivering et cetera. Daar hadden Frankrijk en Italië direct baat bij. Verder financierde de EIB voor een deel het gasnet van Algerije naar Spanje, Italië en Frankrijk. Zoiets doet zich nu ook in Oost-Europa voor. Dan dat andere aspect. De Europese Unie heeft natuurlijk ook belangen bij investeringen in andere delen van de wereld door Europese bedrijven, Europese consortia. Wat is dan dikwijls het probleem? Dat is het politieke risico. Er is vervolgens een discussie geweest in de Europese Raad: hoe kunnen wij die bedrijven bijstaan? Nou, dat kan door leningsfaciliteiten te bieden, die geprovisioneerd zijn vanuit het Europese budget, voor wat betreft het politieke risico.



U concurreert met gewone banken?

Nee, want banken kunnen dat politieke risico zeer moeilijk verzekeren. Dus banken, en ook bedrijven, willen buitengewoon graag dat multilaterale instellingen met dat soort voorzieningen over de brug komen. Het is een erg gewild artikel. Luistert u maar naar voordrachten van Jan Kalff van ABN AMRO, die vraagt daar steeds om. Het is een hele gunstige vorm van samenwerking. Vergeet niet dat wij nooit méér doen dan de helft van de financiering en dat we dus complementair zijn aan de banken, ook in risicotermen: wij dragen het politieke risico, onze bankpartners het commerciële. Bovendien vereist de Raad dat er belangengemeenschap moet zijn tussen Europa en het te financieren projectland.

In Zuid-Oost-Azië bleek vorig jaar zeer veel politiek risico te liggen. Is dat de reden dat de EIB haar toevoeging FAR met 50 mln ecu heeft verhoogd naar 100 mln?

Nee, in feite dragen wij niet zelf dat politieke risico,

maar doet de Europese Commissie dat, uit het Europese budget. Neem Indonesië, dat is een mooi voorbeeld. Jakarta heeft dringend behoefte aan zuiveringsinstallaties en iedereen die er wel eens geweest is zal dat beamen. Welnu, wat hebben wij recentelijk gedaan? Wij hebben, en dat speelde zelfs nog tijdens de commotie, transacties gedaan met in één geval een Engels en in het andere geval een Frans waterbedrijf voor wat betreft de aanleg van installaties. Men had kunnen zeggen: laat maar lopen, in deze tijden. Nee, hebben de Fransen en de Engelsen gezegd, we denken aan langlopende betrekkingen en er is een goede commerciële opzet, nu hebben we een instelling als de EIB juist hard nodig. En wij hebben de vraag dus opnieuw voorgelegd aan de Europese Commissie en die vond het voor alle betrokkenen een goede zaak. Zo opereert de EIB dus met niet meer dan 10% van zijn uitleningen in meer dan 120 landen buiten de Europese Unie.

In hoeverre bent u een politiek instrument?

Wij zijn een autonome instelling, zij het niet onafhankelijk. Wij komen voort uit het Verdrag van Rome en beslissingen van de Europese Raad zijn voor ons bindend. Dus als er goede zaken moeten worden verricht: regionale ontwikkelingen binnen Europa, transeuropese infrastructurele netwerken, het realiseren van milieudoelstellingen, het concurreren van het Europese bedrijfsleven met in het bijzonder het midden- en kleinbedrijf, allemaal zaken die van doen hebben met groei en welzijn, dan dienen wij die.

De EIB moet ook voorzien in 200 mln ecu in het kader van de sociale paragraaf van het Verdrag van Amsterdam.

Wij moeten Europa dienen en als er dan een probleem is, zoals bij de Top van Amsterdam, dat Frankrijk zegt: wij willen met het ondertekenen van het stabiliteitspact ook een groei- en werkgelegenheidspact, dan bieden wij aan daar een bijdrage aan te leveren. Wij hebben toen dus de opdracht gekregen onder *sound banking principles* een fonds in te richten, waardoor we nu (ik heb onlangs nog een uitvoeringsovereenkomst van 100 mln getekend met SNS Bank in Den Bosch) een luik in het kader van het zogenoemde Amsterdam Special Action Programme (ASAP) hebben richting midden- en kleinbedrijf, onderwijs, gezondheidszorg en stadsvernieuwing.

*Hier bezigt u de term *sound banking principles*. Worden die wel altijd zo nauwlettend in het oog gehouden?*

Ja zeker, ook in het geval van grote infrastructurele projecten: de Kanaaltunnel, TGV-lijnen, nieuwe vliegvelden, die niet meer geheel privaat kunnen worden gefinancierd en ook niet geheel publiek. Ik voorzie een toenemende intensivering van publiek-private samenwerkingsvormen. En voor zulke publiek-private samenwerkingsvormen is de EIB als het ware geschapen.

In Nederland is het enthousiasme voor zulke gemengde initiatieven snel weggeëbd.

Het is deels door de aardgasopbrengsten dat wij in Nederland publiek-private samenwerking zo'n lage plaats geven. In de meeste landen ligt dat anders, maar de EIB biedt ook in Nederland op dat vlak haar diensten aan.

*'In de drie jaar
dat ik hier nu zit
ben ik er geloof ik wel in
gegroeid'*

Na een korte tijd de wetenschap, een langere tijd het cosmopolitisme, en een nog langere tijd het Nederlandse volk te hebben gediend, bent u nu actief voor Europa. Voelt u zich ook bankier?

Ja, in de drie jaar dat ik hier nu zit ben ik er geloof ik wel in gegroeid. En ik moet zeggen dat het een zeer interessant en ook wel ingewikkeld vakgebied is.

U bent net 62 geworden, een leeftijd waarop bankiers dringend wordt aanbevolen met pensioen te gaan.

Ik ben nog heel fit. Mijn vijf jaar maak ik dus zeker vol; zo slopend is het nu ook weer niet hoor. Het leven van een bewindspersoon, dat is pas slopend. Maar, na die vijf jaar blijf ik geïnteresseerd in de financiële wereld. Eigenlijk is die interesse er altijd geweest. Al in mijn studententijd was ik quaestor collegii (penningmeester) van het Leids studenten-corps Minerva.

U had dus eigenlijk op Financiën willen zitten? Dat zat er niet in, daar zat Ruding.

In de krant stond vorig jaar dat van alle bewindspersonen uit de verschillende kabinetten Lubbers er slechts drie het polderland waren ontstegen: Van den Broek, Ruding en De Korte. Dat vond u vast wel aardig om te lezen.

Ja, maar Lubbers zelf heeft natuurlijk voor ons land een grote staat van dienst gehad, laten we daar niet gering over doen. En dat geldt ook voor Kok. Ik heb grote waardering en respect voor Kok in al zijn functies. Als ik hem zie opereren in het Europese, dan doet hij dat zeer gedegen en overtuigend. Hij dwingt respect af.

*Drs. J.J.M. Schipper
20 juli 1998*